

valne izreke naslovil z imenom „muhe“, katero jim je bil vzdal Prešeren. Ko bi bil Kastelic že sam poprej svoje aforizme nazval „muhe“, potem bi bila Prešernova zabavljica dokaj plehka in omledna, potem bi ji bila že zanaprej prečuhana srbečina in ost odlomljena.

Čebelica je bodra in bistra živalica s ščemečim želom, a muha je prototip drznosti in nadležnosti. In Prešeren, vzdevši Kastelčevim epigramom priimek „muhe“, je pač hotel reči, da so njegovi moralizovalni in pridigarski aforizmi samo omledni posnemki že mnogokrat ponovljenih in pogrelih naukov in svaril brez točne smeri — brez žela. Za vzgled postavimo sem Kastelčevo zabavljico

„Fantovskim“.

Zaljubljeno Ema je v kroge frkljala,
Se vsakemu rada sladko nasmejala,
Cvet njeni je ljube ko muhe lovil;
Al cvajerja vreden nar boljši ni bil!
Prekanjeni bebko za nos so vodili,
So rožo za rožico ji populili!
V samôti po cvetu zdihuje bridkó:
Cvetlice preproste, zmodrí naj vas to!

Pa privzemimo še njegovo „Stanovitnost“:

Metulja ni huj'ga
Ko fantov srce;
Od ene do druge
Omotni frle. —

in pa Jak. Zupana puščico: Mati svari hčer pred neboréti:

Od rožice leta
Do rožic metulj:
Poglej neboreta,
Za Lipki frkulj!

Zdaj pa sam sodi razborni čitatelj, ali ni tako popevanje pravo muholovstvo!

L. P.

Prešernova Labodnica. V Prešernovem životopisu („Dun. Zvon“ teč. V, str. 41.) beremo sledečo opombo: „Tukaj v Kranji zapel je Prešeren svojo labudnico“. — Katera pesem je to?

Na omenjenem mestu na to vprašanje ne najdemo odgovora. Iskati nam je torej pojasnila drugod. In kaj najdemo?

Prof. Marn pravi v svojem „Jezičniku“ (XVIII. str. 54., kjer je Prešernova „zdravica“ tudi cela ponatisnjena) dobesedno tako-le: „Pesem ta zdi se mi vzlasti pomenljiva; bila je Prešernova — labudnica, kajti proti koncu leta 1848. začne hudo bolehati.“

Da bi bil Prešeren „zdravico“ zapel šele v Kranju, to nikakor ni verjetno. Za advokata v Kranj je bil Prešeren imenovan 18. avgusta 1846. l. Res je sicer, da je prišla zdravica tiskana na svetlo šele l. 1848. v 5. zvezku „Čebelice“ na str. 25. in pa v „Novicah“ (VI. 17. — 26. aprila 1848.),

a iz tega ne smemo sklepati, da je ta pesem nastala šele v Kranju. Nahajamo jo namreč že v cenzurnem rokopisu izvršeno v sredo med „soldaško pesem“ in „Vodnikovo spominščico“. Ta rokopis pa je bil Prešeren cenzuri predložil že l. 1846., kajti na prvi strani rokopisa nahajamo uradno beležko: „Ad Nro 291. — 1846“. To beležko si tolmačimo tako, da je ta rokopis priloga k prošnji, da bi se smele cenzuri predložene pesmi dati v tisk in tiskane v prodajo, in da je ta prošnja zabeležena v vložnem zapisniku iz l. 1846. pod tekočo številko 291. — Prav verjetno se zdi, da je Prešeren rokopisno zbirko lično prepisal in uredil, še predno se je preselil v Kranj.

Važnejše glede domnevne labodnice pa je to. Že Marn sam na mestu rečenem str. 55. in potem R. Kermavner v „Lj Zvonu“ (XV. 642.) navajata oba popolnejši naslov te pesmi, ki se glasi „zdravica ob novini leta 1844.“ Nahaja se pa ta Prešernova pesem med rokopisno ostalino še v dveh z njegovo roko pisanih inačicah, obakrat z nadpisom „Sdraviza ob novini leta 1844“. Potemtakem ni mogla ta pesem spočeta biti šele v Kranju, a tudi to ne more veljati za dognano, da ji pristoji častni pridevek „labodnica“.

Labodnico imenujemo zadnji spev pesnikov pred njega smrtjo. No — in pri Prešernu najdemo pesmi, ki so brezdvomno novejšega datuma nego „zdravica“. Tako n. pr. je slavnostna pesem, zložena v proslavo petindvajsetletnice županovanja Hradeckega, gotovo iz poznejše dobe; kajti za to slavnostno pesem je bil Prešerna naprosil Bleiweis dne 10. junija l. 1845. in ga je dne 18. junija moral še enkrat za-njo priganjati. Poznejšega datuma je tudi pesem „v spomin Valentina Vodnika“, zložena ob 26. obletnici njegove smrti (natisnjena v „Novicah“ III. 3. t. j. 15. januarja l. 1845.). — Novejšega datuma je „Čopova elegija“, natisnjena prvokrat v „Novicah“ (IV. 8.) 25. februarja 1846, a takoj potem 28. februarja ponatisnjena v 17. št. „Ilirskega lista“. Novejšega datuma od „zdravice“ utegnejo biti tudi še sledeče pesmi Prešernove: Pesem od železne ceste („Nov.“ III. 16. — 16. aprila 1845.). Legenda o orglarčku („Nov.“ III. 22. — 28. maj. 1845.). Judovsko dekle („Ill. Bl.“ — 16. jan. 1845.).

Prava sodobnica naše „zdravice“ pa je po mojem mnenju krasna elegija „v spomin Andreja Smoleta“ („Ill. Bl.“ — 28. novembra 1844.). Obe pesmi se mi vidita čudovito sorodni i po duhu i po vnanjem povodu, sorodni tako, da bi tako rekoč lahko imenovali eno „zdravico pokojnikom“, a drugo „napitnico živim“, obe gorko priporočilo človekoljubja, bratoljubja, obe pa tudi lepa pesniška poklonitev vinoviti jeseni 1844. leta.

Labodnica v kronološkem zmislu „zdravica“ ne more biti, kajti „Vodnikova spominščica“, „Hradeckega slavnostnica“ in „Čopova elegija“ so pač iz poznejše dobe nego „zdravica“. — Po pravici bi se pa morda mogla zvati labodnica v tem zmislu, da je nekaka divinatorska napoved jasnejših vremen in milejših zvezd, v tem zmislu, kakor o njej piše v vvodnih besedah l. c. pag. 53. prof. Marn rekoč: „Leta 1848. napoči se narodom vsem, tudi slovanskim, nova svobodna doba, katere je Prešeren že davno srčno želel, in katere se je jako veselil, kar pričuje v „Novicah“ l. 17. natisnjena njegova Zdravljica.“ —

L. P.